

Ἐκ τοῦ οὗς. γύφτος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ιά.

1) Οἱ γύφτοι ὡς σύνολον πολλαχ.: Ἐφέτο μᾶς ἐπλάκωσε πολλή γυφτιά Πελοπν. (Τριφυλ.) || Φρ. Γυφτιά τ' ἀνέμ' (ἐπὶ πολυμελοῦς καὶ ρυπαρᾶς οἰκογενείας) Θεσσ. Πβ. γυφτο-λογιά. 2) Ἡ ἐξωτερικὴ ὁμοιότης πρὸς γύφτον Εὐβ. (Στρώπον.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν.): Ἡ γυφτιά τ' δὲ λείπει, μαῦρον Ἀράπ' Στρώπον. 3) Ἡ ρυπαρότης, ἡ ἀκαταστασία ὡς ἰδιάζον γνώρισμα τῶν γύφτων σύνθη. : Τί γυφτιά εἶναι 'ς αὐτὸ τὸ σπῖτι! Πελοπν. (Τριφυλ.) Ἡ γυφτιά τ' δὲ λέγει! Ἡπ. (Ζαγόρ.) 4) Μεταφ., ἡ εὐτελὴς καὶ χυδαία συμπεριφορὰ σύνθη. : Τί γυφτιές εἰν' αὐτές; σύνθη. Δὲν τ'ς ἀφίπ' τ'ς γυφτιές τ' Εὐβ. (Στρώπον.) Κάνει 'φτου-ρος οὐλές τις γυφτιές Πελοπν. (Γαργαλ.) Ἦτανε γυφτιά αὐτὸ πῶκαμες Στερελλ. (Ἀχυρ.) || Παροιμ.

Ὁ γύφτος κι ἄγιος νὰ γενῇ, πάλι γυφτιάς μυρίζει (ἐπὶ τῶν μὴ ἀποβαλόντων τὴν προτέραν ἀγροικίαν παρὰ τὴν βελτίωσιν τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν θέσεως). Συνών. ἀγέ-νεια, ἀναρθρωπιά, ἀπανθρωπιά, ἀρκοῦδιά, γαιδουριά 2, γαιδουροσύνη, γαιδουρότη, γομαριά, γουρουριά 2β, γυφτίλα 2, γυφτιλίκι 1, γύφτισμα, χωριάτιά. Ἀντίθ. εὐγένεια. β) Ἡ ἐπαιτεία Θράκ. (Ἀμόρ.) Μακεδ. (Δεσκάτ.) κ.ά. Συνών. διακονιά, ζητιανιά, ζη-τοῦλιά. γ) Ἡ φιλαργυρία Εὐβ. (Βρύς. Στρώπον.) Θήρ. Κωνπλ. Σκυρ. Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν.) κ.ά. — Λεξ. Περίδ. Μπριγκ. Δημητρ.: Ἡ γυφτιά τ' εἶν' ἡ κάψ', δικάρα δι' χαλαίει Στρώπον. Ἀπὸ τῆς γυφτιάς του οὐτε ὑπηρετρία παίρ-νει Λεξ. Δημητρ. || Φρ. Μὴν κάνεις γυφτιές! (=μὴν εἰσαι τσιγκούνης) κοιν. Συνών γυφτιλίκι 2.

γυφτίζω Ἡπ. (Ἰωάνν. Κόνιτσ.) Πελοπν. (Καλάβρυτ.) κ.ά. γυφτίζου Ἡπ. (Ζαγόρ. Κουκούλ.) Μακεδ. (Βόιον Δε-σκάτ.) Στερελλ. (Φθιώτ.) ῥ'φτίζου Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρ-ναν. Περίστ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γύφτος.

1) Ἀμτβ., συμπεριφέρομαι ὡς γύφτος, φέρομαι μικρο-πρεπῶς Ἡπ. (Ζαγόρ. Ἰωάνν. Κουκούλ.) Πελοπν. (Καλά-βρυτ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Περίστ. Φθιώτ. κ.ά.): Σ' οὐλα τ' ῥ'φτίζ' αὐτὸς Αἰτωλ. Πάει τοῦ χονριό, γύφτισι Ζαγόρ. Οὐ Γιάπ' ῥ'φτίζ' Περίστ. Δὲ σ' φαίνεται σάματ' νὰ γυφτίξ' κάποιος αὐτὸς οὐ μιλωνᾶς; Κουκούλ. 2) Μετβ., ἐξευτελίζω, ἐκχυδαίζω τι Ἡπ. (Ζαγόρ. Κόνιτσ.): Τοῦ γύφτ'σι τοῦ τραγούδ' (τὸ παρεμόρφωσε δι' ἀκαλαισθήτων μεταβολῶν καὶ παραφωσιῶν) Ζαγόρ. Συνών. τὸ σκότω-σε. 3) Ἐπαιτῶ Μακεδ. (Δεσκάτ.) Στερελλ. (Περίστ.) Συνών. διακονεῦω, ζητιανεῦω, ζητοῦλεῦω.

γύφτικα ἐπίρρ. κοιν. γιούφτικα Μακεδ. (Βογατσ. Γήλοφ. κ.ά.) γύφτ'κα Εὐβ. (Στρώπον.) κ.ά.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γύφτικος.

Κατὰ τὸν τρόπον τῶν γύφτων, Ἀθιγγάνων, γλίσχρους, φαύλως κοιν.: Αὐτοὶ ζοῦνε γύφτικα Κεφαλλ. Φουνάεις γύφτ'κα (ὡς γύφτος) Εὐβ. (Στρώπον.) || Παροιμ.

Ἀρχοντ'κὰ τὰ πράζουμι κι γιούφτικα πιροῦμι (ἐπὶ τῶν περιφερομένων δημοσίᾳ μὲν κατὰ τρόπον πλούσιον, κατ' ἰδίαν δὲ διαγόντων μὲ λιτότητα) Μακεδ. (Βογατσ.)

Ἀρχοντιά τὸ κράζουμε καὶ γύφτικα περνοῦμε (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Ν. Πολίτ., Παροιμ. 2, 526.

γυφτικοπερασμένος ἐπίθ. ἐνιχ. γυφτικουπερασμέ-νους Θράκ. (Γέν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γύφτικος (βλ. σημ. Β2γ) καὶ τῆς πχθ. μετοχ. τοῦ ρ. περνῶ.

Ἐπὶ ἄρτου, ὁ παρεσκευασμένος ἐξ ἀλεύρου κοσκινισθέν-τος διὰ τοῦ γύφτικου, ἦτοι κοσκίνου ἔχοντος λεπτοτά-τας ὅπας ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Μὴ φτωχοὺς μὴν κάτ'ς κι φάγης,
μ' ἀρχοντῶν μὴν κουβιντιάσης,
μὴ σὲ φάγουν τοῦ ψουμί σου,
τοῦ ψουμί σ' τοῦ σιμιτέγιου,
τοῦ γυφτικουπιρασμένου.

Συνών. ψιλοκοσκινισμένος.

γύφτικος ἐπίθ. κοιν. καὶ Τσακων. (Χαβουτσ.) γύφτι-κους Εὐβ. (Ἀγία Ἄνν.) Ἡπ. (Ζαγόρ. κ.ά.) γιούφτικος Πόντ. (Οἶν.) γιούφτικους Εὐβ. (Βρύς.) Μακεδ. (Βέρ. Δα-μασκην. Δαφνούδ. Ἐλευθερ. Θεσσαλον. Κοζ. Νάουσ. Πάγγ. Σιάτ. Σιδηρόκ. Χωριστ. κ.ά.) γύφτ'κους Ἀλόνν. Εὐβ. (Ἀκρ. Στρώπον. Ψαχν. κ.ά.) Ἡπ. (Ἀγναντ. Ἀρτοπ. Δολιαν. Δωδών. Ἰωάνν. Κουκούλ. Μέγα Περιστέρ. Νε-γᾶδ. Μεγαλόβρ. Πήλ.) Θράκ. (Αἶν. κ.ά.) Μακεδ. (Δα-σοχώρ. Ἐράτυρ. Καστορ.) Πάρ. Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀκαρναν. Ἀχυρ. Καρ. Καρπεν. Ὀρχομεν. Περίστ. Φθιώτ. Φωκ. Χαιρών.) γιούφτ'κους Α. Ρουμελ. (Σιναπλ.) Θράκ. Μακεδ. (Ἅγιος Νικόλ. Βόιον Βρία Γαλατ. Ἐράτυρ. Κοζ. Ρουμλ. Σιάτ. Χαλκιδ.) Θεσσ. (Βαθύρρ. κ.ά.) ὑφτικός Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πόντ. (Ἰνέπ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. γύφτος. Ἡ λ. ἤδη καὶ εἰς Ἀκολουθίαν τοῦ ἀνοσίου τραγογένη Σπανοῦ, Ἐ. Legrand, Bibl. gr. vulg., 2, 47.

Α) Ἐπιθετικ. 1) Ὁ ἀνήκων, ὁ ἀρμόζων εἰς γύφτον κοιν. καὶ Πόντ. (Οἶν.): Ἄς ἔχη παρᾶδες, ἔχει βένα γύφτικη, δὲ badρεύεται (βένα = φλέβα) Ἡπ. (Χιμάρ.) Γιούφτικο σπῖ-τι, τὸ σπῖτι 'μουνα (τὸ σπῖτι μας ὁμοιάζει μὲ σπῖτι γύ-φτου) Οἶν. Γύφτικος χορὸς Ἡπ. Ἰσεῖς τ' ἄλλουγα τὰ 'χι-τι σὰ γύφτικις γουμάρις (δηλ. σὰν γαιδοῦρες χωρὶς σαμάρι καὶ καπίστρι) Θεσσ. (Μεγαλόβρ.) || Φρ. Μὴ γύφτ'κη σα-λάτα (ἐπὶ τῶν ἐπαιρομένων διὰ πλουσίαν τινὰ δαπάνην) Θράκ. (Αἶν.) Γύφτικο μνημόσυνο (ἐπὶ μεγάλης ἀκαταστασί-ας) Πελοπν. (Γορτυν. Τριφυλ.) Σὰν τ' γύφτ'κου τσ'κάλ' (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Μακεδ. (Καστορ.) || Παροιμ. φρ. Χάνιτι σὰν γιούφτικου ἀλεύρ' (ἐπὶ πραγμάτων ταχέως κατα-ναλισκομένων) Μακεδ. (Πάγγ.) Χάνιτι σὰν δού γύφτ'κου προζύμ' (εἰρωνικῶς, ἐπὶ πραγμάτων καὶ προσώπων τὰ ὅ-ποια ἐξαφανίζονται χωρὶς νὰ γίνουν ἀντιληπτά, ὅπως τὸ ἀνύπαρκτον γύφτικο προζύμι, διότι οἱ γύφτοι ζυμώνουν χω-ρὶς προζύμι) Εὐβ. (Ἀκρ. Ψαχν. κ.ά.) Χάθηκε σὰν τὸ γύ-φτικο σακκούλι (ἐπὶ προσώπων ἀπείρων ἐκ παροιμιομύθ.) Πελοπν. (Γαργαλ.) || Παροιμ.

Γύφτικο σπῖτι καίγεται καὶ βιὸς σὺ λογαριάζεις (ἡ ζημιὰ τὴν ὅποιαν ὑφίσταται ὁ πτωχὸς ἐξ ἀτυχήματος εἶ-ναι ἀσήμικτος, διότι ἡ περιουσία του εἶναι ἀναξία λόγου) Κέρκ.

Γύφτικο σπῖτι καύγεται | κ' οἱ γύφτοι περιχαίρονται (ὅτι τῶν ἐνδεῶν αἱ ζημίαι παρορῶνται) Κάμπ.

Γύφτικου σπῖτ' καίτι κι προκουπὴ γυρεῦς; (ἐπὶ τῆς μεγάλης σημασίας τῶν ζημιῶν ἐπὶ τῶν ἀπόρων) Εὐβ. (Ἀγία Ἄνν.)

Γύφτικους γάμους γένιτι κι βιὸ δὲ λογαριάζιτι

